

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход / В. Д. Шадриков // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 26–31.
2. Енгальчев В. Ф. Профессиональная компетентность специалиста в практической юридической психологии : монография / В. Ф. Енгальчев. – М. : Выс. шк. психологии, 2004. – 436 с.
3. Вишневская С. Л. Влияние коммуникативной компетентности сотрудников органов внутренних дел на результаты профессиональной деятельности / С. Л. Вишневская // Сборник статей по социально-гуманитарной подготовке сотрудников органов внутренних дел МВД УР. – Ижевск, 2001. – С. 17–25.
4. Селевко Г. К. Компетентности и их квалификация / Г. К. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138–144.

Рибик Лариса Анатоліївна, ад'юнкт кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ

ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Питання дослідження оптимальних методів, способів і прийомів психологічної допомоги набуло своєї актуальності на зорі психологічної науки. Свідоме уявлення про категорію психологічної допомоги, яким воно є досі, сформувалося завдяки К. Роджерсу, який запровадив філософію екзистенціалізму, воно ґрунтується на консультуванні та психотерапії [1]. Проте основу психологічної допомоги в складних життєвих обставинах як інститут психологічного супроводження заклав ще Епікура, який вважав, що людям потрібна підтримка «проти страху зовнішніх обставин» [2]. Цю підтримку аж до XIX ст. надавала церква та суміжні з релігією соціальні інститути. Відповідно до соціокультурного контексту, під впливом наукових відкриттів і соціальних змін того часу починається гуманізація психіатрії, формується

фундамент для інституту психологічної допомоги. «Протягом тривалого періоду ідея психологічної допомоги охоплювала весь спектр можливих практик, спрямованих на виправлення “психічного нездоров’я”, “душевних” (психолого-психіатричних) порушень особистості – від психологічного консультування, що зароджується, та психотерапії до будь-яких форм психіатричного втручання» [3].

З огляду на сучасні політичні й соціальні умови життєдіяльності суспільства, психологічної допомоги потребує дедалі більша кількість населення. Створюються програми надання психологічної допомоги. Проте найпоширенішим у світі є принцип добровільного та свідомого звернення людини за допомогою. Це зумовлено принципом невтручання в особистісний світ людини без її бажання.

Необхідно акцентувати увагу на проблематиці психологічної допомоги, яка розпочинається, як стверджує професор О. Ф. Бондаренко, з розумінням психіки як такого простору людського буття, багатогранність якого відображає спектр емоційного і сенсорного життя людини як суспільної істоти, наділеної психікою [4]. Сутність психологічної допомоги в правоохоронній структурі полягає в забезпеченні емоційної, смислової та екзистенціальної підтримки правоохоронців та їхніх сімей.

Людина звертається за допомогою до психолога, очікуючи розуміння, яке може стати сферою пошуку можливостей пережити складний період, ураховуючи необхідність збереження психічного і фізичного здоров’я особистості та подальший її розвиток. Однак «розуміти можна по-різному: сказане або того, хто говорить, раціонально чи емоційно, щось як статичний факт або як включене в динаміку розвитку будь-якої ситуації тощо» [5, с. 72]. У ракурсі суб’єктивної психології К. Ясперс пропонує поставити питання: «Від чого залежать душевні переживання, які наслідки вони мають, які зв’язки між ними?» [6, с. 93]. Психолог має справу у своїй роботі з різноманітним душевним переживанням як окремих феноменів, тому він повинен розуміти їх схожість і зв’язок з учинками й подіями. Здатність побачити світ очима іншої людини означає розуміння.

Розуміння як науковий метод дослідження людської психіки зародився в психологічній школі, заснованій німецьким психологом і філософом В. Дільтеєм, яка потім стала відома як

гуманітарна психологія, або «розуміюча психологія». Дільтей спочатку свій підхід називав «реальна психологія», потім – «описова й аналітична», зрештою – «структурна психологія» [7]. «Розуміючою психологією» її назвав К. Ясперс. Він вважав, що людина завжди значно більше того, що вона про себе знає.

Наступний крок – це розуміння сутності особистості, етапи розвитку, емоційний інтелект, які є визначальними ознаками не загального розуміння, а індивідуального. Хоча в кожному індивідуумі є загальні людські сутності й душевні взаємозв'язки. Л. Ландгребе сформулював цю думку так: коли розумієш – типізуєш [8]. Кожен тип демонструє констеляцію рис ідеального характеру, чистий, ідеальний тип у природі не існує. Окрема людина – не є тип, але умовно входить до певного типу [9, с. 9]. Загальновідомі з історії філософії два світоглядні типи – натуралістичний та ідеалістичний. К. Ясперс розглядав світоглядні типи в руслі розвитку гегелівського закону еволюції духу: спочатку домінує «існування в раковині» і прив'язаність до традицій, потім настає момент скепсису, сумнів у минулих цінностях, тоді лише розвивається нова людина, яка є синтезом двох типів; вона створює нові цінності, знаходить «своє місце в нескінченному» [9].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оніщенко Н. В. Аналіз передового досвіду організації та надання екстреної психологічної допомоги постраждалим в умовах надзвичайної ситуації / Н. В. Оніщенко // Актуальні проблеми психології. – 2001. – № 43, т. 1. – С. 121–125.
2. Эпикур. Главные мысли / Эпикур // Тит Лукреций Кар. О природе вещей / Тит Лукреций Кар ; пер. Л. Гаспарова. – М., 1983. – С. 319–324.
3. Иванюшина П. В. Психологическая помощь как основа трансформации личности в ситуации горя утраты / П. В. Иванюшина // Теория и практика общественного развития. – 2015. – № 15. – С. 169–171.
4. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – Изд. 3-е, испр. и доп. – М. : Класс, 2001. – 336 с.

5. Гришунина Е. В. Психологическая помощь как понимание / Е. В. Гришунина, Г. Ю. Гришунин // СПЖ. – 2015. – № 55. – С. 72–96.

6. Якобсен Б. Жизненный кризис в экзистенциальной перспективе: могут ли травма и кризис рассматриваться как помощь в личном развитии? [Электронный ресурс] / Б. Якобсен. – Режим доступа: <http://hpsy.ru/public/x2267.htm>. – Загл. с экрана.

7. Залевский Г. В. Объяснение и понимание в психологии / Г. В. Залевский // Теория и методология психологии: постнеклассическая перспектива / отв. ред. А. Л. Журавлев. – М. : Ин-т психологии РАН, 2007. – С. 195–223.

8. Ландгребе Л. Интенциональность у Гуссерля и Brentano / Л. Ландгребе // Логос. – 2002. – № 2 (33). – С. 33–39.

9. Залевский Г. В. Объяснение и понимание как методы наук о психике / Г. В. Залевский // Методология психологического исследования. Вестник Томского государственного университета. – 2005. – № 286. – С. 3–14.

Рівчаченко Олена Анатоліївна,
викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

У юридичній науці інтерпретувалася теза, що методологічні дослідження є незмінно актуальними вже завдяки самій сутності науки, особливої гостроти і значущості вони набувають у періоди докорінних перетворень суспільства. Проте важливо акцентувати увагу на тій обставині, що будь-яка методологічна проблематика може досліджуватися тільки за умови розгорнутого звернення науки до своїх філософських засад, досягнень методології сучасного наукового пізнання, осмислення власного місця в системі наук і ролі в соціокультурній ситуації, що складається.

Розвиток сучасної юриспруденції зумовлений інтеграційними та глобалізаційними процесами, що відбуваються як у Європі, так і у світі, її переходом від